

Svaz chovatelů prasat
v Čechách a na Moravě

**Postup plánovitého začleňování
nakoupených prasniček do chovu
(inovované vydání)**

**SCHP Praha
2005**

Postup plánovitého začleňování nakoupených prasniček do chovu *(Doporučení SCHP pro praxi)*

U moderních užitkových typů prasat je nezbytné věnovat zvýšenou pozornost a péči všem zvířatům používaným v reprodukčním procesu a to ve všech časových údobích jeho průběhu. Vysoká růstová schopnost a větší prošlechtěnost činí z těchto zvířat jedince podstatně náročnější na podmínky prostředí všeho druhu. Mezi nejdůležitější faktory prostředí patří zdraví, ustájení, výživa, management a ošetřování zvířat.

Vyšší stupeň organizovanosti, čili specifického technologického postupu, je třeba použít i při nákupu a řízeném začleňování prasniček do stáda. Tento technologický postup začíná už v období plánování nákupu prasniček, pokračuje jejich návozem, přípravou a konečným začleněním do vlastního produkčního stáda prasnic.

Plánování nákupu

Prvořadou a v praxi osvědčenou zásadou je nakupovat prasničky trvale z jednoho a téhož chovu, na základě dlouhodobé smlouvy. Kapacita farmy dodávající prasničky (dodavatele) musí korespondovat s velikostí a početní potřebou dodávek odběratele. Zdravotní stav ve stádě dodavatele musí být minimálně stejný, zpravidla však lepší, než ve stádě odběratele.

Ze zkušeností každý chovatel ví, kolik prasniček potřebuje ročně doplnit do stáda. Ekonomicky doporučitelná je každoroční obnova cca 35 – 40 % ze stavu prasnic. V praxi kolísá procentická obnova v širokém intervalu a závisí na podmínkách a managementu chovu.

Kromě dlouhodobé smlouvy, zahrnující rámcově celoroční objem odběru je třeba s dodavatelem pravidelně včas upřesňovat přibližné konkrétní termíny a objemy odběru. Ve větších stádech by mělo být doplňování měsíční. Interval doplňování by obecně neměl přesáhnout 8 týdnů (2 měsíce). Za žádných okolností se nesmí ihned po nákupu sloučit nakoupené prasničky se zvířaty ze stáda do kterého jsou nakupovány!

Postup začleňování

Proces řízeného začleňování zahrnuje dvě časové fáze:

- izolace
- aklimatizace

Celková délka začleňování by měla činit alespoň 6 týdnů. Proces začleňování se provádí přes zvláštní stáj, kterou si označíme jako karanténní a aklimatizační stáj (KaAS). Kapacitu KaAS je třeba propočítat ve vazbě na objem pravidelně doplňovaných prasniček a na reprodukční cyklus ve stád

KaAS by měly splňovat následující požadavky:

- oddělená budova (minimálně stájové oddělení)
- samostatný vstup zvenku
- oddělené větrání a odklid hnoje
- oddělené pomůcky a nářadí (gumáky, převlečení, nářadí,...)

KaAS může mít různé stavební a technologické uspořádání, je však třeba dodržet minimálně následující zásady:

- potřeba plochy: min. 1,5 m²/ kus
- velikost skupiny: 5 – 6 prasniček v kotci (v přistýlaných i více)
 - zvláštní kotec pro kontaktní zvířata a mladé kance
 - voda: 5 prasniček na 1 napáječku
 - světlo: dostatečné osvětlení na pozorování zvířat (transportní říje)
 - podlaha má být suchá a ne kluzká
 - min.teplota se požaduje 18-20 stupňů C, omezení vlhkosti vzduchu a dostatečné větrání
- poměr míst u koryta 1:1

KaAS nemusí být drahá, pro tento účel se dá využít i:

- starší, již nepoužívané stáje
- prostor v kůlně na stroje
- boudy pro venkovní chov

v závislosti na velikosti a možnostech nakupujícího chovu.

Princip uspořádání KaAS

Přípravna (černo-bílý provoz)	Kotec pro max. 10 prasniček	Kotec pro kontaktní zvířata pocházející z chovu určení	Kotec pro max. 10 prasniček
	Krmná chodba		

A. Fáze izolace

Začleňování začíná karanténováním, tj. prostorovým oddělením nakupovaných zvířat od stáda určení. V důsledku inkubační doby většiny onemocnění prasat je třeba dodržet min. 14-ti denní izolaci.

B. Fáze aklimatizace

Má začít nejdříve za 14 dnů po dodání do karantény. Aklimatizace je kontrolované kontaktování nakoupených prasniček s mikroflórou stáda určení, s cílem postupného vytváření imunity mladých prasniček.

Jako kontaktní materiál se používá výkalů od prasat ze stáda příjemce. Doporučuje se denní dodávání z různých stájových oddělení a prostor. K neefektivnějším opatřením patří společné ustájení se zvířaty ze stáda. Přednostně se používají mladá zvířata, např. kýláci. Staré prasnice jsou méně vhodné, protože vylučují méně původců onemocnění. Poměr mladých prasniček ke kontaktním zvířatům by měl být cca 3:1.

Izolační a aklimatizační fáze by měla trvat nejméně 6 týdnů.

Po každém průjmu je třeba stáj čistit.

Po přesunu nakoupených prasniček do připouštěcího centra ve stádě určení se začleňovací stáj zcela vyprázdní. To platí i pro kontaktní zvířata, která by se ale neměla vracet zpět do chovu. Závěrem je stáj řádně vyčištěna a dezinfikována.

Prasničky v **dodavatelském rozmnožovacím chovu** (zpravidla F_1 generace) musí mít od narození dobrý růst a vývin. U moderních typů prasat by se růstová intenzita měla pohybovat podle následujícího doporučení:

	Přírůstek od narození v gramech	Přírůstek od 25 – 95 kg
Průměr všech prasniček	580	680
Dolní hranice	500	600
Horní hranice	650	760

Tato intenzita růstu platí i pro začleňovací stáj.

(Upozornění: Uvedené hodnoty neplatí pro šlechtitelské chovy, kde je odchov prasniček řízen režimem unifikované testace vlastní užitkovosti.)

Při odchovu prasniček není důležitý pouze přírůstek, ale i vývin pohlavních orgánů. Obojí musí být zajištěno vhodnou výživou. Krmná směs používaná v KaAS má mít 13 MJ ME/kg. Na této směsi dosahují prasničky přírůstku cca 750 gr. Současně se s tím tvoří požadované tukové krytí, aby prasnice měla na období kojení dostatek tukových rezerv.

Optimální doba prvního zapouštění je dána třemi faktory:

- tělesnou hmotností
- věkem
- tělesnou kondicí (hřbetní tuk)

Doporučení:

- stáří 210 – 240 dnů
- hmotnost 130 – 150 kg
- hřbetní tuk 14 – 16 mm (v místě měření B)

Krmení zapouštěných prasniček

Při krmení zapouštěných prasniček je třeba vycházet z následujících zásad:

- krmná směs obsahuje min. 13 MJ ME_p/kg
- obsah lyzinu ne větší než 0,65-0,70 %
- denní příjem energie činí 35-40 MJ ME/den (2,7-3,0 kg směsi)
- denní přírůstek cca 750 gr. V průběhu první březosti zkrumujeme cca 30 MJ ME/den v závislosti na kondici, teplotě a ustájení.
- optimální hmotnost při 1. oprášení činí cca 180 – 200 kg, tzn., že prasnička by měla v průběhu I. březosti přibrat na hmotnosti cca 50-60 kg.
- Zajištění vyvážené minerální a vitaminové výživy musí být samozřejmostí.

Doporučení k vakcinaci a odčervení

Před začleněním prasniček do základního stáda doporučujeme vakcinaci proti parvoviróze prasat. Vakcinaci proti parvoviróze doporučujeme jako obecnou biotechnickou zásadu na všech úrovních chovu. Přípouštění vakcinovaných prasniček je možné provádět za 14 dní po poslední vakcinaci, tedy v době dobré protektivní imunity.

Realizovat program proti endoparazitózám a ektoparazitózám tak, že cca 10 dnů před začleněním prasniček do stáda provedeme aplikaci preparátů na bázi širokospektrálních endektocidů.

Příprava k zapouštění začíná už v karanténě

Po dovezení prasniček ihned založíme stájovou tabulku. Na ní musí být podchyceny, vedle základních identifikačních údajů (ušní číslo, datum narození,...), údaje o datu naskladnění, plánu a skutečnosti provedených ošetření (vakcinace, odčervení apod.), dále údaje o průběhu a termínech říje. Důležitou součástí přípravy je vytvořit dobrý kontakt mezi člověkem a zvířetem, např. denně vstupovat do kotců, klidné zacházení se zvířaty, mluvení na zvířata, pohlazení a podrbání zvířat. Prasničky nesmí být bojácné a nejisté. To vše nemá dobrý vliv na březost a pozdější mateřské chování k selatům. KaAS je třeba svěřit zkušenějšímu a svědomitému ošetřovateli. V žádném případě zde nemůže pracovat začátečník.

V přípouštěcím centru probíhá kontaktem s kancí dodatečná stimulace říje. Přednost mají při tom starší kanci, protože vylučují více feromónů.

Při zapouštění prasniček je třeba vzít v úvahu, že u nich projevované příznaky říje trvají často kratší dobu. Proto je třeba prasničky v průběhu říje pečlivě pozorovat. Přímý kontakt s kancem je při zapouštění potřebný.

Po zapouštění jsou prasničky ustájeny v individuálních boxech, aby byla v klidu zajištěna nidace oplodněných vajíček. Pokud zůstanou zapuštěné prasničky pohromadě, je třeba vyjmout prasničky nazapuštěné a přeboukávající se.

Doplňování kategorií běhounů, popř. odstavených selat

Za určitých indikovaných okolností je možno doplňování stáda provést v této kategorii. V takovýchto případech je nutné zpracovat individuální, na podmínky konkrétního podniku zpracovaný program.

Záruční podmínky

Prasničky by měly být dodávány ve věku 170 – 180 dnů (ne mladší 165 dnů). Minimální hmotnost prodávané prasničky by v ojedinělých případech neměla být menší, než 90-95 kg. Za dodávané prasničky přebírá dodavatel záruku na zabřeznutí. Reklamační podmínky a povinnosti obou stran je třeba zpracovat a předem dohodnout.

Doporučené záruční podmínky:

- na počet struků, hmotnost, poranění v důsledku transportu – do 3 dnů po dodávce
- na zabřeznutí – do 90 dnů po dodávce

Časový harmonogram začleňování prasniček

Karanténní (izolační) fáze	
Den před naskladněním	Stáj temperovat, kontrolovat napáječky apod.
Den dodávky	Ustájení zvířat, žádné krmivo, jen vodu
1. den	Pozorovat zvířata
4. den	Pozorovat říji a poznamenat do karty
Aklimatizační fáze	
Od 14. dne	Hnůj jako kontaktní materiál, přidání zvířat ze stáda v poměru 3:1
30. den	Odčervení
40. den	Přemístění prasniček do stáda, kontakt s kanci, vyskladnění všech kontaktních zvířat
41. den	Čištění a dezinfekce karantény
Od 46. dne	Říje a zapouštění

Vakcinace se řídí dle vakcinačního programu farmy.

Praha: červenec 2005 (novelizované vydání)

Zpracoval: Ing. Čestmír Pražák, CSc

Projednáno ve šlechtitelské a zdravotní komisi SCHP